

Začátek bílých ovčáků v ČR

Chov bílého švýcarského ovčáka se rychle šířil téměř po celé Evropě. Prvního bílého ovčáka - Banju von Wolfsgehege od zákazu chovu bílých ovčáka v SV (Klub chovatelů německého ovčáka) do naší země přivezla V. Hesová z Libně. Banja byla posléze prodána na slovenské území, kde se ztratila. První bílí ovčáci, na kterých se začal stavět jejich chov u nás, se do České republiky dostali v roce 1991. Paradoxem bylo, že první štěňata bílého ovčáka narozená na našem území byla zapsána na maďarskou chovatelskou stanici, a tedy také měla maďarské průkazy původu. Bylo to z toho důvodu, že žádný z českých majitelů/chovatelů bílých ovčáků nebyl organizován v žádném zastřešujícím kynologickém orgánu. Šlo zejména o chovatelskou stanici Restinga CS (později Restinga Nivalis) manželů Polákových. Právě tito chovatelé si také zapůjčili dvě chovné feny ze zahraničí - z chovatelské stanice Savaria, a tím se postarali o rychlejší rozvoj bílého ovčáka v České republice. První vrh štěňat (pět psů a tři feny) „s českými papíry“ se narodil ze spojení feny jménem Anna von Hainal a psa Alf von Tiroler Land v chovatelské stanici „Acabo CS“ (nyní Acabo Czech) Věry Peckové.

Na popud manželů Polákových a za podpory Libuše Ubrové vznikl 24. 4. 1993 Klub AKBO (americko-kanadského bílého ovčáka). Od počátku byla zavedena poměrně přísná kritéria chovu, ať už šlo o plnochrupost, dysplazii kyčelních kloubů, ale i dobrou povahu atd.

Když zpočátku existovaly mýty typu, že jde o plemeno, které vzniklo z kanadského vlka, nebo také, že je to plemeno neuznané a nesmí se účastnit žádných výstav, našel si v poměrně krátkém čase velkou řadu příznivců, majitelů a chovatelů. Již od roku 1995 se každoroční počet zapsaných štěňat pohybuje okolo 100 jedinců. Klubová výstava 12. 9. 1999 byla ve znamení počátku posuzování dlouhosrsté a krátkosrsté variety bílého švýcarského ovčáka odděleně. Tento krok skýtal mnoho výhod.

Nejen pro mnohé chovatele bylo ohromným překvapením, když k 1. 1. 2003 byl předběžně mezinárodně uznán FCI americko-kanadský bílý ovčák pod označením "bílý švýcarský ovčák". Je to název na prozatímní bázi, tedy právě proto mu u nás byla ponechána zkratka ACO. Bílý švýcarský ovčák tedy již nepatří mezi „národní plemena“, ale do I. skupiny FCI, sekce 1 - ovčáci, s podtitulem: dvě variety srsti, bez pracovní zkoušky. Tato zpráva na jedné straně chovatele a majitele těchto bílých psů potěšila, na straně druhé přinesla určité zklamání. Pro České „Kanadany“, respektive pro České majitele bílých ovčáků to znamenalo určitý krok zpět. Bílý švýcarský ovčák bude opět posuzován bez rozdělení podle délky srsti (kromě speciálních a klubových výstav) a navíc na mezinárodních výstavách psů nebude pro toto plemeno otevřena pracovní třída. Což je rozhodně škoda.

Dne 6. dubna 2003 byl Klub americko-kanadského bílého ovčáka přejmenován na Klub bílého ovčáka, v jehož řadách je stále kolem 280 členů. Každoročně pořádá nejen pro své členy, ale pro všechny majitele a příznivce bílých ovčáků dva svody mladých a dvě bonitace, klubový víkend, výcvikový tábor na Rýzmburku, rodinný tábor, neoficiální mistrovství ve výkonu, speciální a klubovou výstavu - na tu loňskou desátou bylo přihlášeno 113 jedinců a výlety.

Povaha bílého ovčáka

Vystihnout pravou povahu bílého ovčáka je opravdu velmi složité. Je to totiž jedno z mála plemen, u kterého se vyskytují jak temperamentní, tak převelice klidní jedinci, jak bázlivější, tak sebevědomější, kamarádští i nedůvěřiví, snadno se učící a s několika zkouškami z výkonu a naopak i typičtí „psi společenští“... Vytvořit tedy vystižný obraz povahy tohoto plemene je opravdu nelehké.

Na procházkách se chová klidně a lze jej velmi dobře zvládnout. Jde o velice vnímavého a učenlivého psa. Někdy však až vyloženě mazaného. Není agresivní a dominance je u bílého ovčáka vyloženě výjimečným jevem. K domácím zvířatům a ostatním psům se zpravidla chová kamarádsky, pokud je s nimi ve štěněčím věku alespoň občas v kontaktu. Někteří jedinci mohou být až příliš citliví a nedůvěřiví, ale většinou je to dáno omezenou socializací. V každém případě jde o plemeno, které je po dostatečné socializaci velmi pohodové.

Nezbytná je řádná socializace

Typicky vždy milé a vyrovnané chování je tedy možné získat pouze za dodržení každodenní řádné socializace ve štěněčím věku. Jeho citlivost a vnímavost z něj dělá v mladém věku poněkud problematictější štěně. Nežřídka se coby mladý pes před vším, co, je pro něj neznámé (ať zvuky, tak věci) schovává či utíká. Je důležité se zaměřit na různé zvuky, ruch měst, nezvyklé situace i předměty, dotyky lidských dlaní.

Fázi vtiskávání neboli rané socializace by měl chovatel věnovat velkou pozornost a majitel by měl na ni plynule navázat. Řádná socializace nemůže být otázkou několika dnů, dokonce ani ne týdnů. Rozhodně je třeba se jí naplno věnovat, aby se absence těchto podnětů negativně neodrazila na povaze v jeho dospělosti. Zdůrazňuji, že jsou nutné pozitivní zkušenosti, protože jakýkoliv negativní zážitek, který se nám může zdát malicherný, může na štěněti zanechat neblahé následky po zbytek jeho života. Procházky na rušných místech zásadně na vodítku. Nesmí se stát, že by pes nekontrolovatelně před něčím utekl! Při výchově a výcviku bílého ovčáka je nutná trpělivost, důslednost a spravedlivost.

Bílý ovčák v rodině

Pro svou rodinu udělá cokoli a je k ní velice vlídný. Je to ideální rodinný pes, s dětmi velký kamarád. Stejně příjemným společníkem bude i seniorům, kteří touží po velkém psovi a mají dostatek vitality jej vychovávat a chodit s ním na procházky. Bílý ovčák je ke všem rodinným příslušníkům velmi přítulný a dalo by se s klidným svědomím říci, že je v rodině nekomplikovaný. Snaží se zařadit až na konec hierarchie řebříčku rodiny a nemá snahu si podřídit žádného člena své rodiny. Jeho dobrá povaha se však projeví pouze tehdy, žije-li v úzkém kontaktu se svými lidmi.

Výcvik

Švýcarský bílý ovčák si většinou rád hraje a spolupracuje se svým pánem. Je velice oddaný a snaží se splnit každé jeho přání. To jej předurčuje ke snadnému výcviku v poslušnosti. Výcvik poslušnosti bílému ovčákovi většinou nedělá nejmenší problémy. Totéž by se dalo říci i o pachových pracích. Bílí ovčáci jsou většinou velice pečliví, proto jim zbrklost výsledky kazí jen zřídka. Výcvik musí probíhat zásadně hravou formou a s klidným opakováním. Ovšem stereotyp je brzy přestává bavit.

Bílý ovčák nutně potřebuje ke cvičení pochvalu. Jak již bylo řečeno, učí se rychle, takže s dobrým psovodem je jeho výcvik v poslušnosti a na stopách velmi příjemný, pohodový a dobré výsledky se dostaví poměrně brzy. V žádném případě se nehodí do rukou „tvrdšího“ psovoda, kterého rozhodí každá maličkost.

Také by si jej neměli pořizovat člověk s příliš velkými ambicemi, protože kamenem úrazu bývají často obranné práce. Bílí ovčáci většinou nejsou žádní razantní obraněři. Zákusy do rukávu nejsou vesměs pevné a nezřídka se stává, že se z rukávu „utrhnou“. Naopak pouštění na povel pro ně není žádný problém. V obraně potřebují spíše pomoci než krotit. I obranu je vhodné učit formou hry, s využitím loveckého pudu, nikoliv drážděním k agresivitě. Výcvik obrany se nesmí uspěchat a psovi je nutné ponechat čas - ať se sám rozhodne, kdy začne s figurantem spolupracovat. V žádném případě ho nesmí figurant tahat za ucho či jinak podobně vytrhnout z rovnováhy, „aby v něm vyvolal obranný reflex“. Pes, by se tím stáhl do sebe a pravděpodobně již nikdy by se kousání na rukáv nenaučil. Pro bílého ovčáka je nutné pečlivě vybírat velice zkušeného, vyrovnaného a v jádru klidného figuranta, který bude s povahou tohoto plemene dobře obeznámen a bude si trpělivě a klidně vyšlapávat cestičku k jeho citlivé duši.

Ale proč vlastně bílý ovčák nevyvíká svou neohrožeností a kvalitními zákusy jako mnozí

němečtí ovčáci, když jde vlastně o totéž plemeno? Vysvětlení je prosté. Když se před desítkami let bíle zbarvených německých ovčáků klub a chovatelé zřekli, ujali se jich většinou lidé bez chovatelských a výcvikových ambicí. Byli tedy chováni pouze jako čistě rodinní psi, u kterých byla vyžadována mírná povaha a maximální ovladatelnost. Snahy o všestranný výcvik začaly poměrně nedávno a pracovní vedené linie ještě nejsou výrazné.

Doposud se u nás bílí ovčáci cvičí jen zřídkakdy. Je to velká škoda, protože někteří jedinci s dobrým vedením mají velké šance ve výcviku uspět. Nutno podotknout, že v zahraničí je výcvik bílého ovčáka poměrně běžný a jsou také o poznání častěji vidět na zkouškách z výkonu a na nejrůznějších soutěžích. Například v Rakousku nejsou výjimkou ani bílí švýcarští ovčáci se složenou zkouškou SchH3. I u nás se najdou jedinci s několika složenými zkouškami, a to i ve všestrannosti. V jejich řádech najdete i jedince s tak náročnou zkouškou, jako je uznávaná ZVV3.

Klub bílého ovčáka pořádá prázdninové výcvikové tábory, které je možné zakončit zkouškou ZOP či ZPU1-2. Klub s pracovním vedením svých bílých svěřenců rozhodně počítá a teší se, že se i poměrně nový projekt jakým je neoficiální mistrovství, ujme a bude mít stále větší účast a výborné bodové výsledky. Je potěšující skutečnost, že počet úspěšně složených zkoušek z výkonu jedinců tohoto plemene se stále zvyšuje.

Jeho využití

Je stále vyhledávanější pro canisterapii, ve které opravdu exceluje. Nejen povaha, ale také jeho barva jej k tomuto těžkému úkolu doslova předurčuje. Mimochodem, je dokázáno, že postiženými lidmi je lépe přijímán pes světlé barvy než pes tmavého zbarvení. Bílý ovčák však díky své ovladatelnosti a dobrému čichu může vynikat v záchranářských pracích všeho druhu. Osvědčil se také jako pomocník pro lidi různě postižené. Pravě jeho bílé zbarvení je velmi vhodné pro lidi se zbytky zraku. Pro zajímavost: první vycvičený bílý ovčák pro nevidomého člověka byl v České republice vycvičen a předán do Mimoně v roce 1996. Dokonce bývá, i když spíše ojediněle, využíván v saňovém sportu, bikejoringu apod... Není vyloučena ani agility. Ovšem na trati není dostatečně rychlý (temperamentní), aby se vyrovnal například border kolíím. Proto agility ano, ale spíše pro zpestření a pro radost z pohybu.

Hodí se coby hlídač?

Bílý švýcarský ovčák se nezdráhá zaštekát na cokoli podezřelého, což z něj dělá výborného hlídače. Neštěká však zbytečně, není tedy příliš hlučný. Avšak také není žádný velký „trhač“, a proto se není třeba obávat, že by někoho nedopatřením pokousal. K cizím lidem je většinou rezervovaný nebo je přehlíží. Spíše výjimečně je vyloženě kamarádský.

Péče o bílého ovčáka

Je třeba si uvědomit, že jeho srst je bílá, tedy udržet ji v suchravém či deštivém počasí zcela čistou je nemožné. Na druhé straně je až k neuvěření, že jakmile nastane přívětivější počasí, i bez koupání bude jeho srst opět pěkně bílá. Není ho třeba často koupat. Časté šamponování se rozhodně nedoporučuje. Pokud se pes nevyválí v něčem opravdu ne zrovna voňavém, nevykoupe se v zeleném rybníku či nehraje si v bažině, koupání s použitím šamponu postačí 1 - 3x do roka.

Bílý ovčák potřebuje pouze běžnou péči jako ostatní krátkosrstá plemena. Občas vykartáčovat či pročesat srst (v období línání častěji), udržovat čisté zvukovody a krátké drápy. Tedy po této stránce rozhodně není náročným plemenem.

Pár slov na závěr...

Opomeneme-li bílou barvu, můžete ve švýcarském ovčákovi po exteriérové stránce spatřit „starý typ“ německého ovčáka. Ten se pyšní rovným hřbetem, jen lehce spáditou zádí, přiměřeným úhlem končetin a dobrou pigmentací.

Je tedy dost možné, že ten, komu se stýská po německém ovčákovi minulých dob, nakonec najde zalíbení právě v tomto plemeni. Bílý švýcarský ovčák rozhodně stojí nejen za povšimnutí.